

laudabilis immemorialis consuetudo in contrarium. Benedictus XIV Brevi *Quam ardenti* curavit novam editionem emendatam tum Ritualis, tum Cæremonialis, tum Pontificalis. — V. Bouix, *Tractatus de jure liturgico*. — Fornici, *Institutiones liturgicæ*, editio novissima. Urbeveteri, 1857. — Ferraris, *Bibliotheca canonica*, etc., v^o Martyrologium.

(L) Page 165.

354. Italis primum celeberrimum Concilium Tridentinum promulgatum est, ab iisque lubentissime acceptum; ac primo a Venetis, Neapolitanis atque Siculis. — Item in Helvetia (*Vid. Cattolico*, vol. VIII, pag. 265): volunt in Helvetia Tridentinum non fuisse acceptatum in iis, quæ disciplinam respiciunt; sed contrarium probat et tuetur doctus Desegesser in suo libro *Storia della Repubblica di Lucerna*: V. Civil. Catt., serie IV, t. I, pag. 108. Sed vide fusius Tractatum de Matrimonio, ubi de clandestinitate in adnotatione. — Item fere statim acceptatum fuit in Hispania, Lusitania, Belgio et Polonia. — In Germania item promulgatum fuit sed renuentibus protestantibus. — Quoad Galliam autem audiatur Cabassutius (*Notitia Eccl.*, sæc. XVI): *Edictum confirmationis sacro sancti Concilii publicatum Romæ, 7 kalend. febr. 1564, universus Clerus Gallicanus in Provincialibus, quæ passim in tota Gallia postea coacta sunt, Conciliis, atque in generalibus sacri Cleri Comitibus, sacrosanctæ hujus Synodi Decreta ita complexus est, ut nefas sit ei refragari*. Similia profert alter insignis inter Gallos scriptor, ut ait Billuart, nempe Pontas, v^o *Bénéficiers*: qua item probat Robrbacher in sua *Eccles. Historia*, lib. LXXXVI. Hoc porro in aliis quoque regionibus (ubi primum non fuerat acceptatum Concilium) contigisse, opera nempe Episcoporum per Synodales Constitutiones, opinio est DD. — V. Baldassari, *Istoria compendiosa de Concilio Ecumenico*. Venezia, 1715. — Et maxime, *Storia del ricevimento del Concilio di Trento nei diversi Stati cattolici, con documenti giustificativi*. Amsterdam e Parigi, 1752.

An (quæres) Tridentinum obliget iis in locis ubi non fuit promulgatum? Certum est: 1. obligare quoad fidem et mores; cum et fidei et morum una sit regula, ac omnibus necessaria. Certum est: 2. non obligare quoad decretum latum circa clandestina matrimonia; decernit enim Concilium, sess. XXIV, cap. 1, de Ref., ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos. Tota quæstio est circa alia decreta, quæ disciplinam

respiciunt: quæritur nempe an obligent in iis Diocæses, ubi Tridentinum non fuit promulgatum?

Negandum est in sententia Cabassutii, Beccani et aliorum, qui contendunt leges pontificias, ut omnes obligent, promulgari debere non solum Romæ, sed etiam in singulis provinciis. Affirmandum autem in communi sententia Suaresii, Laymani, etc., qui docent, quod leges Romæ promulgatæ, quocumque tandem modo id fiat, si sint sub clausula quod statim debeant totum orbem obligare, illico obligant absque nova promulgatione aliis in locis; porro Bulla, quæ determinat diem quo incipit Tridentinum obligare, ad totum orbem data est. Verum alii cum Roncaglia tuentur Bullas tunc tantum omnes omnino obligare, quando Romæ promulgantur locisque solitis affiguntur non solum sub præcepto quod omnes obliget, sed etiam cum hac clausula: *Ut autem præsentibus litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant et nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas ad valvas, etc., affigi et publicari, sicque publicatas omnes et singulos quos illæ concernunt, perinde arctare et afficere, ac si unicuique eorum personaliter intimatæ fuissent*. Vel alia clausula: *Volumus autem, ut præsentium litterarum transumptis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus tam in judicio, quam extra illud ubique adhibeatur observantia, ac si unicuique forent exhibitæ vel ostensæ*. Hæ clausulæ satis ostendunt (ait S. Alphonsus, in *Op. Mor.*; l. I, tract. II, n. 96) mentem Pontificis esse velle omnes fideles obstringere ad talia statuta independentem ab eorum publicatione in singulis provinciis. Bullæ vero, ubi illæ vel aliæ similes clausulæ desunt, non obligant ante dictam promulgationem, ne dicatur clausulas illas esse superfluas, quod de legibus dicendum non est.

Juxta hanc sententiam quid de Tridentini obligatione pro iis locis, ubi specialiter illud promulgatum non fuit? — Non conveniunt: alii tenent Concilium non obligare; quia illæ clausulæ nullimode habentur in Bulla, quæ statuit diem obligationis pro toto orbe. Verum alii nihilominus recte pro obligatione certant; tum quia in Bulla confirmationis hæ clausulæ leguntur: porro in hac Bulla statuitur quod Concilium ab omnibus sit observandum; tum quia esto quod Bulla quæ designat obligationis diem, non contineat dictas clausulas, at constat eas observatas fuisse, siquidem dicta Bulla fuit solitis modis ac locis publicata, prout fidem fecit Magister Cursor. V. Gousset, *Exposition des principes du Droit canonique*, cap. xxvi. — Zaccaria, *Lasciamo stare le cose come stanno, ossia dissertazione sulla mutabilità poco intesa dai più della disciplina ecclesiastica*. Item Co-

mandi chi può, ubbidisca chi dee, ossia dissertazione della forza obbligatoria della disciplina ecclesiastica. Roma, 1856. — Muzza-relli, *Il buon uso della logica in materia di religione*, Opuscul. V. *disciplina ecclesiastica*. — *Analecta juris Pontificii*; Romæ (Juillet 1856, pag. 2508). — Item dicenda de promulgatione legis.

(M) Page 166.

355. Placet hic Conciliorum Generalium probatorum quæ celebrata fuerunt, catalogum texere; nonnullis additis de aliquibus, circa quæ quæstio institui solet.

1. *Nicænum primum*; Concilium generale I Nicææ (hodie *Isnich* in Anatolia) sub S. Sylvestro celebratum anno 325, cum Episcopis 518. Verbi consubstantialitatem cum Patre contra Arium definivit, diem Paschatis contra quartodecimanos statuit, Meletium episcopum schismaticum, et ab eo ordinatos exauctoravit. Et numero 20 canones disciplinares statuit, ut videre est apud Dionysium Exiguum (C. *Canones*, dist. XV).

2. *Constantinopolitanum primum*, anno 381, cum Episcopis 150; consubstantialitatem Spiritus sancti cum Patre et Filio contra Macedonium definivit; quam definitionem symbolo inseruit (C. *Canones*, ibidi). Principio hoc Concilium non fuit œcumenicum, deficiente Pontificia convocazione, et assistentia; at postea evasit quoad res tantum fidei, Damaso Pontifice probante.

3. *Ephesinum* sub Cœlestino I, anno 451, cum episcopis supra 200; contra Nestorium prædicantem in Christo duas personas, et Mariam non esse veram matrem Dei (C. *Canones*, ibid.).

4. *Chalcedonense* sub Leone Magno; Chalcedone (hodie Schodra, *Scutari*) celebratum anno 471, cum Episcopis 600; contra Eutychem unicam in Christo naturam asserentem. Item 28 canones emanavit quoad disciplinam quam partim approbavit, partim reprobavit Sedes Apostolica (C. *Canones*, ibid.).

5. *Constantinopolitanum secundum* sub Vigilio, anno 553, cum Episcopis 160; errores Origenis et tria capitula seu libellos Theodori Mopsuesteni, Theodreti et Ibbæ proscripsit (C. *Quoniam*, dist. XVI).

6. *Constantinopolitanum tertium* sub Agathone, anno 680, cum Episcopis 289 contra Monothelitas celebratum (C. *Sancta octo*, dist. XVI), qui unicam in Christo voluntatem et operationem asserabant. Mortuo Agathone, Concilium confirmavit S. Leo secundus.

7. *Nicænum secundum* sub Adriano I, anno 787, cum Episcopis 350; contra Iconomachos pro cultu sanctarum imaginum (C. *Sancta octo*, ibid.). Octava sessio, quæ fuit ultima, Constantinopoli habita fuit.

8. *Constantinopolitanum quartum* sub Adriano II, anno 869, cum Episcopis 102; contra Photium quem exauctoravit, restituto Ignatio (C. *Sancta octo*, ibid.).

9. *Lateranense primum*; Romæ in palatio Laterano videlicet celebratum sub Calisto II, anno 1125; investituras per annulum et baculum ab Imperatoribus fieri solitas abrogavit; expeditionem contra Saracenos decrevit. Et plures edidit canones contra simoniacas ordinationes, atque simoniacas beneficiorum collationes, et contra ecclesiasticorum concubinatum; auctoritatem episcoporum in parochos confirmavit, et de honorum Ecclesiæ custodia egit. Episcopi interfuerunt ultra 500.

10. *Lateranense secundum*, sub Innocentio II, anno 1159; Petri Leonis schisma extinxit, errores Petri de Brusis, Arnaldi de Brixia damnavit, triginta insuper disciplinæ canones edidit; confirmavit plures canones Lateranensis primi; canon autem duodecimus agit *della tregua del Signore*, vulgo dicta. Interfuerunt 1000 circiter episcopi.

11. *Lateranense tertium*, sub Alexandro III, anno 1179, contra Waldenses celebratum. Adfuerunt 500 episcopi. Agit etiam de electione Pontificis; et concluditur 27 canonicis sanctionibus disciplinariis.

12. *Lateranense quartum*, sub Innocentio III, anno 1215; de confessione et communione annua, de doctrina SS. Trinitatis, de incarnatione agit. Damnât errores Joachimi Abbatis et Amalarici, et Albigenisium; decreta expeditio Terræ Sanctæ, ac 70 canones disciplinares conditi sunt. Episcopi 412.

13. *Lugdunense primum*, sub Innocentio IV, anno 1245; Fridericum Imperatorem excommunicatum et contumacem sua dignitate dejecit; et de Terra Sancta recuperanda mandavit. Interfuerunt 140 episcopi. Decem et septem acta sunt de disciplina decreta, relata in 6° Decretalium.

14. *Lugdunense secundum*, sub Gregorio X, anno 1274; Græcos in unitatem Ecclesiæ recepit, expeditionem sacram in Palestinam decrevit. Fuerunt 500 circiter episcopi. Habentur etiam triginta Canones disciplinares, ut videre est in 6 Decretal.

15. *Viennense* (in Gallia), sub Clemente V, anno 1311; Templarios extinxit; Fraticellos, Beguinos, Beguardos, et Dulcinistas damnavit; bellumque sacrum indixit. Interfuerunt juxta alios 160, juxta alios 500 episcopi. Restaurata etiam disciplina ecclesiastica et explicata regula S. Francisci. Vide decreta in *Clementinis*.

16. *Florentinum*, sub Eugenio IV, 1458; orientales iterum ad unitatem Ecclesiæ revocavit. Datur decretum pro Armenis quod incipit *Exultate Deo*. Interfuerunt 140 episcopi.

17. *Lateranense quintum*, sub Julio II et Leone X, ab anno 1512 ad 1517; conciliabulum Pisanum damnavit; pragmaticam sanctionem quæ in Gallis a Concilio Basileensis tempore obtinebat, abolevit. Interfuerunt ab initio episcopi 83; dein vero 114. Definitur animæ immortalitas; Montes pietatis sustentur, et de expeditione Terræ Sanctæ agitur.

18. *Tridentinum*, sub Paulo III, Julio III et Pio IV, ab anno 1545 ad 1563; contra errores protestantium et pro disciplina restituenda. Ejus historiam perdocte et elegantissime italico idiomate conscripsit cardinalis Sforza Pallavicini, ejus Opus innumeris ubique laudibus merito celebratur; maxime quia a putidis fabellis turpibusque mendaciis Pauli Sarpi Concilium vindicavit. Hoc autem Opus contraxit paucis S. Alphonsus noster libro, *Opera dogmatica contro gli eretici pretesi riformati*. — De Paulo Sarpi sic scribit clariss. Bossuet: « Sous le froc Sarpi cachait un cœur de huguenot... Il travaillait secrètement à détruire la messe, bien qu'il la célébrât chaque jour. » En auctor ille, ille inquam, cui nostra etiam ætate solent Janseniani thus adolere suum!

Concilium Tridentinum constat sessionibus vigintiquinque, et unaquæque ferme sessio duas habet partes: 1^a *Canones* 130 complectitur, quibus damnantur hæreses et Catholicum Dogma contra Protestantes firmatur; 2^a continet plura *Decreta*, quæ disciplinam respiciunt et morum regulas, ac proinde inscribitur *de Reformatione*: quod in citandis Concilii oraculis diligenter præ oculis tenere debemus, indictum fuit Bulla *Initio* a Paulo III, anno 1542 die 22 maii.

I Sessio Tridenti celebrata fuit sub Paulo III, 15 dec. 1545: et datum fuit Decretum de ipso inchoando Concilio.

II Sessio celebrata fuit 7 jan. 1546 et conditum decretum de modo vivendi tempore Concilii, et de aliis in Concilio servandis, in discussionibus, in votis dandis, etc.

III Sessio habita fuit 4 febr. 1546, ubi lectum *Symbolum Nicænum*, quo S. Romana ecclesia utitur tanquam principium illud, in quo omnes qui fidem Christi profitentur necessario conveniunt. Hæ tres primæ sessiones sunt tanquam præambula Concilii. Indicta porro fuit quarta sessio: hoc medio tempore mortuus est Lutherus (anno 1546 die 18 febr.).

IV Sessio celebrata fuit 8 apr. 1546; et datum decretum de *Canonicis Scripturis*; item aliud de *editione et usu* sacrorum Librorum.

V Sessio habita fuit 17 jun. 1546, et condita decreta *de peccato originali*. In decreto vero *de reformatione* actum est 1. de erigenda cathedra S. Scripturæ et liberalium artium; 2. de Verbi Dei concionatoribus, et quæstoribus eleemosynariis.

VI Sessio die 15 janv. 1547 decretum dedit *de justificatione*; ac 1. de naturæ et legis ad justificandos homines imbecillitate; 2. de dispensatione et mysterio adventus Christi; 3. de iis qui per Christum justificantur; 4. insinuat descriptio justificationis impii et modus ejus in statu gratiæ; 5. de necessitate præparationis in adultis et unde sit; 6. de modo præparationis; 7. quid sit justificatio impii et quæ ejus causæ; 8. quomodo intelligitur impius per fidem et gratis justificari; 9. refellitur inanis hæreticorum fiducia; 10. de acceptæ justificationis incremento; 11. de observantia mandatorum, deque illius necessitate et possibilitate; 12. prædestinationis temeraria præsumptio cavenda; 13. de perseverantiæ munere; 14. de lapsis et eorum reparatione; 15. quolibet mortali amittitur gratia, non fides; 16. de fructu justificationis, de merito bonorum operum. Hæc de re 35 canones conditi sunt, qui sequuntur. — In decreto autem *de Reform.* actum est 1. de residentia prælatorum; 2. de residentia aliorum beneficiatorum; 3. de excessibus clericorum et regularium extra monasteria ab Ordinario corrigendis; 4. de visitatione ecclesiarum; 5. episcopi in aliena diocesi nec pontificalia agant, nec Ordines conferant.

VII Sessio habita fuit 3 mart. 1547 et conditum decretum *de sacramentis*; et editi 13 canones de sacramentis in genere, 14 de baptisate; 5 de Confirmatione. — In decreto *de Refor.* actum 1. de eo qui est capax regiminis Cathedralium; 2. qui tenent plures Cathedrales, jubentur omnes dimittere, una excepta; 3. habilibus sunt conferenda beneficia; 4. est contra plurium beneficiorum retentores; 5. de iis qui plura beneficia curata obtinent; 6. quæ beneficiorum uniones validæ censentur; 7. de beneficiis curatis unitis alicui communitati; 8. ecclesiæ reparantur, cura animarum sollicitate habeatur; 9. consecratio electi ne differatur; 10. sede vacante, non dandæ dimissoria nisi aretatis; 11. facultates de promovendo nemini sine justa causa suffragentur; 12. facultas de non promovendo annum non excedat; 13. certis exceptis, præsentati examinentur, probenturque; 14. causæ civiles exemptorum, Clericorum et regularium degentium extra monasterium ab episcopo cognoscantur; 15. de hospitalium administratione.

VIII Sessio habita fuit 11 mart. 1547, et datum decretum ob grassantem pestem de translatione Concilii ad civitatem Bononiæ; jam facta facultate illud alio transferendi a Pontifice Paulo III, Bulla *Regimen*, die 22 febr. 1547.

IX et X Sessiones habitæ fuerunt Bononiæ sub Paulo III; 21 apr. et 2 jun. 1547: in iis data decreta prorogationis sessionis, ob nonnullorum Patrum absentiam. Paulus III decessit, die 10 nov. 1549.

XI Sessio habita fuit Bononiæ 1 maii 1551 et dedit decretum de resumendo Concilio, juxta Bullam Julii III, *Cum ad*, 1 dec. 1550

(qui defuncto Pontifici successit 8 feb. 1550); sed Tridenti, ad quam civitatem Concilium reduxit.

XII Sessio Tridenti celebrata 1 sept. 1551; in ea datur decretum prorogationis sessionis ob plures supervenientes episcopos.

XIII Sessio habita fuit 11 oct. 1551, et condidit decretum de *Eucharistiæ sacramento*; et 1. agit de præsentia reali; 2. de ratione illius institutionis; 3. de excellentia super alia sacramenta; 4. de transsubstantiatione; 5. de cultu et veneratione eucharistiæ; 6. de ea asservanda, et infirmis deferenda; 7. de præparatione ut digne percipiatur; 8. de ejus usu: nam alii sacramentaliter tantum suscipiunt, ut peccatores; alii tantum spiritualiter per pium desiderium; alii et sacramentaliter et spiritualiter simul, qui de facto pie suscipiunt ac digne. Dein dantur canones undecim. — In decreto de *Ref.*: 1. episcopi invigilent moribus, nec ab eorum correctione detur appellatio; 2. quando datur in criminibus ab episcopis appellatio; 3. acta primæ instantiæ danda reo intra 30 dies; 4. quando exautorandi Clerici; 5. summarie cognoscat episcopus de gratis quibus peccatum remittitur aut pœna; 6. non citetur personaliter episcopus nisi depositionis aut privationis causa; 7. qualitates testium contra episcopum; 8. graves episcoporum causæ a Papa cognoscuntur. — Tandem datur decretum prorogationis definitionis quatuor articulorum de eucharistia, id est de communione sub utraque specie, an minus sumat qui sub una tantum communicat, an in hoc erret ecclesia laicos et non celebrantes sub una specie dumtaxat communicando, et an etiam parvuli sint communicandi. Hæc prorogatio est ut audiantur protestantes, qui fuerunt ad Concilium invitati et iis datus *salvus-conductus*.

XIV Sessio habita fuit 25 nov. 1551; et data decreta de *Pœnitentia* et *Extrema Unctione*; ac 1. de necessitate et institutione Pœnitentiæ; 2. de ejus differentia a baptismo; 3. de ejus partibus et fructibus; 4. de contritione; 5. de confessione; 6. de ministro et absolutione; 7. de casuum reservatione; 8. de satisfactionis necessitate et fructu; 9. de operibus satisfactionis. De *Extrema Unctione* dein agit; ac 1. de ejus institutione; 2. de effectu; 3. de ministro, et tempore quo dari debeat. Postea condidit 15 canones de Pœnitentia; et 4. de *Extrema Unctione*. — Decretum de *Refor.* agit de munere episcopi monendi subditos præsertim qui in cura animarum, de proprio officio. Et deinde 1. de prohibitis ascendere ad Ordines, si ascendant; 2. de episcopo qui non sibi subditos ordinat; 3. de male promotis; 4. nullus clericus eximendus a correctione episcopi; 5. de Conservatorum jurisdictione; 6. de clericis qui decenti non utuntur veste; 7. voluntarii homicidæ nunquam, causale quomodo ordi-

mandi; 8. nulli alienos clericos ex privilegio punire liceat; 9. beneficia unius diocesis non unienda beneficiis alterius; 10. beneficia regularia dentur regularibus; 11. de translatis de uno ad alium regularem Ordinem; 12. non nisi ex fundatione vel dotatione jus patronatus obtinetur; 13. præsentatio de necessitate fiat Ordinario; 14. tandem in futuro decernitur tractandum de Missa, Ordine et Reformatione.

XV Sessio habita 25 jan. 1552, dedit decretum prorogationis Sessionis, ut expectentur cum salvo-conductu doctores protestantes, qui fidem dederant de interveniendo; at inutiliter.

XVI Sessio celebrata fuit 28 apr. 1552; in ea ob bellicos tumultus suspenditur Concilium. Interim moritur Julius III, 23 mart. 1555; eligitur Marcellus II, qui 1 mai. eodem anno e vita cessit; cui succedit Paulus IV qui pariter ante revocationem Concilii decessit 19 aug. 1559.

XVII Sessio habita est 18 jan. 1562, et datur decretum de continuando Tridenti Concilio juxta Bullam *Ad Ecclesiæ regimen* Pii IV 25 nov. 1560, qui fuit renuntiatus Pontifex 26 dec. 1559.

XVIII Sessio acta 26 febr. 1562 decretum edidit de *delectu librorum*; et sub fide publica ac salvo-conductu omnes ad Concilium invitat, etiam dissidentes.

XIX Sessio habita fuit 14 mai.; et confutatis legatis Galliæ et Hispaniæ qui contendebant quod Concilium Tridenti revocatum aliud esset ex primo, datum fuit decretum de prorogatione sessionis.

XX Sessio habita 4 jun. 1562; ut omnia cum majori deliberatione procedant, datum fuit decretum prorogationis sessionis.

XXI Sessio celebrata 16 jul. 1562 tradita fuit doctrina de *communione sub utraque specie et parvulorum*; ac 1. declaratum laicos et clericos non conficientes non adstringi jure divino ad communionem sub utraque specie; 2. quæ Ecclesiæ potestas circa dispensationem eucharistiæ; 3. quod totus et integer Christus ac verum Sacramentum sub qualibet specie sumitur; 4. parvuli non obligantur ad communionem. Postea canones 4 condidit; alios duos articulos hæc de re excutiendos in sequenti reservans. — In decreto vero de *Refor.* 1. Episcopi gratis tum Ordines tum dimissorias ac testimoniales tribuant; 2. arcentur a sacris Ordinibus qui non habent unde vivant; 3. de distributionibus quotidianis; de pœna in non residentibus; 4. de administrandis sacramentis, et ratione novas parochias erigendi; 5. possunt episcopi facere uniones perpetuas in casibus permissis; 6. imperitis rectoribus deputentur vicarii, et in scandalo perseverantes possunt ab episcopo privari beneficiis; 7. episcopi transferant una cum honoribus ecclesias, si nequeunt restaurari;

8. monasteria commendata quando visitanda; 9. quæstorum eleemosynarum nomen et usus tollitur; indulgentias et gratias spirituales Ordinarii publicent; duo de capitulo gratis eleemosynas accipiant.

XXII Sessio habita 17 sept. 1562 agit de sacrificio Missæ; ac 1. de ejus institutione; 2. definitur propitiatorium pro vivis et defunctis; 3. de Missis in honorem Sanctorum; 4. de canone Missæ; 5. de cæremoniis; 6. de missa in qua solus sacerdos communicat; 7. de aqua in calice vino miscenda; 8. de missa in vulgari non celebranda, et mysteriis populo explicandis; 9. prolegomenon canonum qui sequuntur numero novem. Dein datur decretum de observandis et evitandis in celebratione Missæ. In decreto vero de Reform. 1. canones de vita et honestate Clericorum innovantur; 2. quinam ad Cathedralia assumendi; 3. de distributionibus; et portione absentium; 4. in Cathedrali vel Collegiata vocem non habet qui non est in majoribus; et quid de promovendis; 5. dispensationes extra Curiam datæ ab episcopo examinentur; 6. circumspectæ mutandæ ultimæ voluntates; 7. innovetur cap. Romana de appellationibus in sexto; 8. episcopi pias omnium dispositiones exequantur; pia loca visitent, nisi sint sub immediata Regum protectione; 9. administratores piorum locorum reddant rationes Ordinario, nisi aliter in fundatione cautum sit; 10. notarii examini episcopi subjaceant; 11. occupatores bonorum pii loci aut ecclesiæ puniantur. Dein datur decretum super petitione concessionis Calicis.

XXIII Sessio celebrata 15 jul. 1565, in qua agitur de Sacramento Ordinis; ac 1. de institutione Sacerdotii novæ Legis; 2. de septem Ordinibus; 3. an Ordo vere sit Sacramentum; 4. de ecclesiastica hierarchia et Ordinatione. Dein 8 canones editi. — In decreto de Reform. : 1. rectorum non residentium uegligentia coercetur, et animarum curæ providetur; 2. Ecclesiæ præsulibus intra tres menses consecrentur, et quo loco; 3. episcopi nisi ægroti, per se Ordines conferant; 4. qui prima tonsura initiandi; 5. ordinandi quibus instructi esse debent; 6. ætas 14 annorum ad beneficium ecclesiasticum: qui privilegio fori gaudere debeat; 7. a quibus examinandi ordinandi; 8. quomodo et a quo quisque promovendus; 9. episcopus familiarem ordinans, conferat statim ei beneficium; 10. episcopis inferiores prælati nec Tonsuram nec minores conferant nisi regularibus sibi subditis; nec dimissorias concedant sub pœna; 11. interstitia in susceptione Minorum et alia observanda; 12. ætas ad majores Ordines; et digni tantum assumendi; 13. subdiaconi et diaconi ordinatio et munus; ne duo sacri Ordines conferantur eodem die; 14. ad presbyteratum assumendi et munus; 15. nullus audiat confessionem nisi ab Ordinario approbatus; 16. ab Ordinibus arcentur

inutiles et vagi; 17. qua ratione exercitia minorum Ordinum repetenda; 18. de Seminarii erectione, et plura observanda; de educatione promovendorum in Cathedralibus et majoribus Ecclesiis.

XXIV Sessio celebrata 11 nov. 1565 circa Sacramentum matrimonii; exposita doctrina et canones duodecim edidit. — In decreto autem de Reform. : 1. matrimonii solemniter contrahendi forma in Lateranensi præscripta innovatur; quoad proclamationes dispensat episcopus; qui aliter quam presentibus paroco et duobus vel tribus testibus contrahit, nihil agit; 2. de cognatione spirituali; 3. de publica honestate; 4. de affinitate; 5. ne quis intra gradus prohibitos contrahat: qua ratione in illis dispensandum; 6. de raptu; 7. vagi caute jungendi; 8. concubinatus gravissime punitur; 9. ne domini temporales aut magistratus faciant contra matrimonii libertatem; 10. nuptiarum solemnitates aliquando prohibita.

Item prosequens materiam : 1. agit de norma procedendi ad creationem episcoporum et Cardinalium; 2. de provincialibus synodis et diocesanis celebrandis; 3. de visitatione per prælatos facienda; 4. de prædicatoris munere; Ecclesia Parochialis ad audiendum verbum Dei adeunda: nullus contradicente episcopo prædicet; cause criminales contra episcopos majores a Papa, minores a Concilio provinciali cognoscantur; 6. detur episcopis potestas circa irregularitatum et suspensionum dispensationes, et criminum absolutiones; 7. sacramentorum virtus ab episcopo et paroco populis explicetur; et inter Missarum solemnia sacræ paginæ explanentur; 8. publice peccantes publice pœniteant, nisi aliud episcopo videatur; et Pœnitentiarius in Cathedralibus instituatur; 9. a quo visitandæ ecclesiæ sæculares nullius diocesis; 10. executio visitationis ne a subditis suspendatur; 11. privilegia particularia episcopi juri non detrahunt: innovatur cap. Cum capella extra de privil.; 12. de promovendis ad dignitates et canonicatus Cathedralium; 13. de consulendo Cathedralibus et parochiis tenuioribus; parochiæ certis finibus distinguendæ; 14. ne quis ad possessionem beneficii aut distributionem admittatur convertendo fructus ad usus non pios; 15. ratio augendi tenues præbendas Cathedralium et Collegiatarum insignium; 16. sede vacante auctoritas Cathedralis Capituli; 17. de beneficiorum collatione et plurium retentione; 18. de vacatione Parochiæ, et qua forma examinandi vocati ad illam; 19. mandata de providendo et expectativæ antiquantur; 20. ratio tractandi causas ad forum ecclesiasticum pertinentes præscribitur; 21. ratio pertractandi negotia in generalibus Conciliis.

XXV et ultima sessio habita die 5 et 4 dec. 1565 edidit Decretum de Purgatorio; item de invocatione, veneratione et reliquiis Sanctorum et Sacris imaginibus. Item agit quoad Regulares et

moniales: ac 1. eos ad præscriptum regularum urget; 2. proprietates Regularibus omnino prohibetur; 3. monasteria quæ non prohibentur possunt possidere immobilia. Numerus personarum constituendus; nulla monasteria sine episcopi licentia erigenda; 4. regularis a conventu non recedat nec alteri se subiciat sine superioris licentia; absens studiorum causa in Conventibus commoretur; 5. de clausura monialium; 6. ratio eligendi superiores; 7. de eligenda abbatissa et præfecta: duobus monasteriis nulla præficiatur; 8. de monasteriis non habentibus ordinarios Regulares visitatores; 9. monasteria monialium immediate subjecta Sedi Apostolicæ ab episcopo regantur: alia a suis; 10. moniales unoquoque mense confiteantur et communicent; de confessario extraordinario; apud illas extra publicam ecclesiam non conservetur Eucharistia; 11. de monasteriis in quibus imminet cura personarum sæcularium; 12. conformentur regulares sæcularibus in observatione censurarum episcopalis et factorum diœcesis; 13. controversias de præcedentia statim componat episcopus; de exemptis in strictiori clausura haud viventibus; 14. de pœna imponenda Regularibus publice delinquentibus; 15. professio non fiat, nisi anno probationis exacto, et decimo sexto ætatis completo; 16. renuntiatio aut obligatio facta ante duos menses proximos professioni sit nulla; finita probatione, novitii aut profiteantur aut ejiciantur. In pio instituto Clericorum Societatis Jesu nihil innovetur. Cavetur, ne quid ex bonis novitii monasterio tribuatur ante professionem; 17. puella major duodecim annis si habitum regularem suscipere voluerit, exploretur ab Ordinario; iterum ante professionem; 18. ne quis, exceptis casibus a jure expressis cogat mulierem ad monasterium, aut prohibeat; 19. quomodo procedendum contra eos qui religionem deserunt; 20. superiores Ordinum episcopis non subjecti, inferiora monasteria visitent et corrigant, etiam commendata: 21. monasteria regularibus conferantur; Ordinum capita nemini in posterum commendentur; 22. prædicta de regularium reformatione statim observentur.

In Decreto *de Reform.* habetur: 1. Cardinales et omnes prælati modestam suppellectilem et mensam habeant, neque consanguineos aut familiares de bonis Ecclesiæ augeant; 2. a quibus nominatim decreta Concilii solemniter recipi debeant; 3. excommunicationis gladio temere non utendum: neque in hoc se immisceat civilis magistratus; 4. ubi nimius missarum numerus, statuam Episcopi, Abbates et Generales ordinum quod expedire judicaverint; 5. rebus bene constitutis cum suis oneribus nihil detrahatur; 6. de visitatione Capitulum exemptorum; 7. accessus et regressus ad beneficium tolluntur: coadjutor quomodo, cui, et quare concedendus; 8. de administratori-

bus Hospitalium; 9. de probatione jurispatronatus: accessiones vetite; 10. iudices a synodo designandi ad finiendas breviter causas; 11. de locatione honorum ecclesiasticorum; 12. de decimis et de subveniendis parochiis tenuibus; 13. de quarta funeralium; 14. ratio procedendi contra clericos concubinos; 15. filii clericorum illegitimi a quibus beneficiis arcendi; 16. beneficia curata ne convertantur in simplicia; vicariæ cessent, cura ad titulos revocata; 17. episcopi suam tuantur dignitatem, nec cum regibus ac potentibus indigne se gerant; 18. canones serventur: si qui dispensandi, mature et gratis sit; 19. duellum gravissime punitur; 20. quæ juris ecclesiastici principibus commendantur; 21. demum in omnibus hactenus constitutis semper sit salva suprema Sedis apostolicæ auctoritas.

Die 4 dec. continuatur Sessio, et editur decretum *de Indulgentiis*; item *de delectu ciborum, jejuniis et diebus festis*; item *de indice librorum et catechismo, Breviario et Missali*. Dein agitur de loco adsignato Oratoribus, quibus declaratur nullum factum præjudicium; postea de recipiendis et observandis Decretis Concilii; item lecta fuerunt Decreta Concilii sub Paulo III et Julio III; et facto verbo de fine Concilii, et de confirmatione petenda a S. Pontifice, ipsi Pontifici, Regibus, Cardinalibus, Episcopis et omnibus fortunatis, clausum fuit hoc celeberrimum œcumenicum Concilium: quod demum Pius IV Bulla *Benedictus Deus* 26 jan. 1564 confirmavit auctoritate sua.

356. Pro coronide: *De nonnullis aliis Conciliis quæstio instituitur*: 1. est Concilium *Sardicense* sub Julio I habitum anno 347 in quo episcopi 500 circiter interfuerunt; etsi œcumenicum, habetur tamen tantummodo uti appendix Concilii Nicæni, cum in eo nihil novi definitum sit. In eo comprobata fuit S. Athanasii innocentia, episcopi catholici propriæ sedi restituti, ac plures disciplinares canones editi; — 2. Concilium *Ephesinum* anno 448 merito *latrocinium* dictum, quia in ea et eutychniana hæresis confirmata, S. Flavianus occisus, et fugati legati Pontificis; — 3. Concilium *Quinisextum* anno 692, sic dictum uti additum quinto et sexto Concilio; vel etiam *Trullanum* a loco palatii imperialis Constantinopoli. Interfuerunt 211 episcopi ex oriente et plures editi canones discipline; illud tamen Pontifex Sergius noluit adprobare; — 4. Duo *Constantinopolitana*, unum anno 750 a Leone Isaurico, aliud anno 754 a Constantino *Coprônimo* convocata contra catholicam fidem, nempe contra sacras imagines; quæ ideo absit ut œcumenica sint; — 5. *Constantiense* ab anno 1414 ad 1418, sub tribus Pontificibus dubiis primum, tandem sub Martino V vero Pontifice absolutum et probatum *quoad omnia et singula determinata, conclusa et decreta in materiis fidei concilialiter; non aliter nec alio modo*:

et ideo etiam inter concilia generalia adnumeratur post Viennense. Adprobata autem decreta respiciunt et damnant errores Joannis Huss, Wiclephi et Hieronymi de Praga; — 6. *Basileense*, anno 1431 et seqq. ab Eugenio Papa primo convocatum, dein reprobatum, in conciliabulum desinit; — 7. *Pisanum* anno 1414 schismatice et impudentissime a paucis celebratum contra Julium II; — 8. adde Conciliabulum *Arimenense* anno 365; in quo vox *consubstantialis* a Nicæno symbolo temerarie expuncta fuit: quod absit ut œcumenicum habeatur.

CONCILIA NATIONALIA, PROVINCIALIA, DIOECESANA

357. 1. *Nationalia*. Concilium nationale est legitima prælatorum alicujus regni seu integræ gentis sub Patriarchæ aut Primatus (vel isto deficiente, sub legati Pontificii) præsidentia, celebrata in ordine ad negotia ecclesiastica illius regni vel nationis. Cum hæc celebratio inter causas majores habeatur, inductum est ut sine Pontificis consensu non fiat; item ad ipsum decreta referenda sunt.

2. *Provincialia*. Concilium Provinciale est legitima congregatio Episcoporum certæ provinciæ ecclesiasticæ sub Archiepiscopi seu metropolitani præsidentia, ad negotia tractanda totius provinciæ. Ex Tridentino tertio quoque anno esset habendum, sess. 24, c. 11 de R. Decreta ante promulgationem sunt mittenda ad S. Concilium C. ex Constitutione *Immensa* Sixti V. Sunt vocandi episcopi qui accedere tenentur; item prælati jurisdictionem episcopalem habentes; ceteri abbates invitandi sunt, sicut et Cathedralia Capitula ex declaratione S. C. C. Decreta ligant omnes et singulos de provincia, etiam ipsos episcopos et metropolitam; quia nullus eorum singulariter sumptus adæquatur auctoritati totius Concilii. — V. Benedictus XIV, *De Synodo Diæc.* — Bouix, *De Concil. Provinc.*, etc. — Gousset, *Exposition des principes du Droit canonique*, Paris 1859. — Ferraris, *Bibliotheca Canonica*, etc., vº Concilium. — *Analecta juris Pontificii*, Romæ; t. I, an. 1855; des Conciles Provinciaux.

3. Quod spectat ad diœcesanam Synodum vid. *Appendix* in fine volum. primi. Quoad Concilia omnia præter Historiæ Ecclesiasticæ scriptores vid. 1. Petavius, *Rationale temporum*, t. II: append. *Canonicum Conciliorum*. 2. Baldassarri, *Istoria compendiosa de' Concilii*, ecc. 3. *Dizionario portatile de' Concilii*, Venezia, 1789. — Fuscus agit Battaglini, *Storia generale di tutti i Concilii generali e particolari*, t. II. Et Ludov. Bail, *Summa Conciliorum omnium*, etc. tomo II. Item Schram, *Summa Conciliorum*, t. IV. — Fusius in Opere, *Conciliorum omnium tam generalium quam provincia-*

lium etc. *Volumina quinque*; Venetiis, 1635. — Sed omnibus præstat celeberrimum opus per pluribus tomis comprehensum, *SS Conciliorum nova et amplissima collectio, in qua præter ea quæ Labbæus et Conartius, et Coleti in lucem edidit, ea insuper exhibentur quæ Joan. Dom. Mansi evulgavit*, etc. Florentiæ, 1759, et seqq.

(N) Page 168.

358. Pontificis jura fuse prosequitur Salzano, *Lezioni di diritto pubblico*, etc., v. II, lez. III, etc. — It. Passaglia, *Commentarium de prærogativis B. Petri Apostolorum Principis auctoritate divinarum litterarum comprobatis*. Ratisbonæ 1850. — Barruel, *du Pape et de ses prérogatives*, p. 2 et 3. — Liguori, *Dissertatio de infallibilitate Papæ*, *Op. Mor.*, l. I, nn. 110 et seqq. — Muzza-relli, *Il buon uso della logica*. Opusc. 3 et 14. — Gregorius XVI, *Il trionfo della S. Sede*.

Nobis satis sit cum S. Salesio (*Des Règles de la Foi*) adnotare nomina præcipua, quibus R. Pontifex et Sedes a tota antiquitate donatur. Vocatur:

Petri cathedra, Ecclesia principalis, exordium unitatis sacerdotalis, vinculum unitatis, Ecclesia in qua est potentior principalitas, apostolico culmine sublimatus, dignitate Aaron a S. Cyrilliano; Sacerdotii sublime fastigium a S. Irenæo; Ecclesiæ radix et matris a S. Anacleto; Sedes, super quam Dominus universam construxit Ecclesiam a S. Damaso; cardo et caput omnium Ecclesiarum a Marcellino I; Episcoporum refugium a Synodo Alexandrina; Summa Sedes Apostolica a S. Athanasio; caput pastoralis honoris, principalis apostolici Sacerdotii dignitas, caput omnium Ecclesiarum, prima Sedes omnium a S. Prospero; caput orbis et mundi religionis, Sacerdos magnus ab Imper. Valentiniano; ceteris prælata Ecclesia a Victore Uticensi; Ecclesia præsidens ab Imper. Justiniano; prima Sedes a nemine judicanda, universalis patriarcha a S. Leone Magno; tutissimus communionis catholicæ portus a Synodo Romana; fons apostolicus a S. Ignatio; sanctissimus Ecclesiæ catholicæ Episcopus, sanctiss. ac beatiss. patriarcha a Synodo Sinuessana; caput orbis Ecclesiæ ab Innocentio; apostolicæ cathedræ principatus, beatissimus Dominus a S. Augustino; pater patrum, summus omnium præsulum pontifex, summus Sacerdos, princeps episcoporum ordine Melchisedech a concil. Chalcedon.; rector domus Domini et vineæ custos dominicæ, Christi vicarius et fratrum confirmatio a Concil. Carthag.; princeps Sacerdotum a S. Stephano; patriarchatu Abraham a S. Ambrosio; director dis-

cupulorum, conservator clavium regni Dei a S. Cyrillo; *os discipulorum, anima Ecclesiae, fidei basis, fundamentum confessionis Christi* a S. Chrysostomo; *hæres Apostolorum, primatu Abel, auctoritate Moyses, judicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus, ovilis dominici pastor, claviger Domus Domini, pastor pastorum omnium, in plenitudine potestatis vocatus* a D. Bernardo, etc.

359. Quid nunc dicendum est de catholicis illis (forsan etiam Ecclesiasticis) qui certo ut R. Pontificis auctoritatem infirmant, et quæ ei debetur reverentia et amor, ad nauseam usque vel ipsis laicis hominibus insinuare non desunt, nihil humani a RR. Pontificibus alienum fuisse, sæpe etiam de pastoribus in lupos mutatis? — Audiant isti sacrilegi atque animarum fidelium interfectores Tullium Dandolo, qui in opere *Ricordi inediti di Girolamo Morone Gran-Cancelliere dell' ultimo Duca di Milano sul decennio dal 1520 al 1530, ecc.*, Mil. tip. Pogliani, 1855, p. 55, ait ad rem: « Reprochons à l'homme les fautes de l'homme; mais refusons-nous à imputer aux papes, en leur qualité de souverains pontifes, ce qui n'a pas de rapport avec un aussi auguste caractère, assurés que le Rédempteur n'a pas abandonné à la faiblesse humaine son éternelle vérité. Les papes, en petit nombre, que l'histoire a peints comme mauvais, ne se fourvoyèrent jamais en fait de doctrine; et cependant il semble qu'ils auraient pu chercher dans le pervertissement de la doctrine l'excuse ou la justification de leurs mœurs dépravées (comme le firent les patriarches de Constantinople). Il y a huit noms qu'on signale ordinairement comme ayant déshonoré la tiare: Sergius III, Jean IX, Jean XII, Benoit IX, Sixte IV, Innocent VIII et Adrien VI. (Quelques-uns, avec Doellinger, ajoutent Boniface VIII.) Mais voyez le card. Wiseman, *Défense de quelques points de la vie de Boniface VIII*; Tosti, *Boniface VIII*.) Nous pourrions, à bon droit, mettre de côté les deux premiers, que l'histoire a lavés des calomnies de Luitprand; nous aurions à faire des observations sur quelques-uns des derniers; mais accordons aux adversaires de la papauté ce nombre entier. Qu'on veuille bien remarquer qu'il y a eu deux cent soixante et un papes; il n'y en aurait donc qu'un de mauvais sur trente-deux bons, tandis que, dans le collège même des Apôtres, il y a eu un traître sur douze. Nous ferons observer encore que le rapport de la bonté à la perversité croit dans une proportion décuple, si l'on compare les papes à la meilleure dynastie ancienne ou moderne. Ce sont là les calculs d'une statistique historico-morale, accessible à tout le monde. » V. aliud Opus ejusdem Auctoris, *Roma e i Papi*, studi storici, filosofici, letterari ed artistici; vol. I, § XXII.

360. A S. Petro ad Pium IX 257 numerantur Pontifices, quorum 204 Itali (ex quibus 101 Romani), 14 Græci, 13 Franci, 7 Alemanni, 5 Siculi, 5 Syriaci, 2 Dalmati, 2 Hispani, 2 Africani, 1 de Lusitania, 1 de Germania, 1 de Hollandia, 1 tandem de Anglia.

(O) Page 170.

361. a) Mira sane institutio Congregationis de *Propaganda*! mirum Catholica veracitatis præsidium et decus! quo ex universo orbe selecti juvenes excolendi confluunt. Unde veluti a salutifero fonte puritas Doctrinæ, erga Apostolicam Sedem observantia, studium Regni Dei plenius et securius hauriuntur: ubi quod, stupentibus omnibus, infra Octavam Epiphaniæ quadraginta et amplius idioma-tum quotannis exhibetur specimen, illud Actorum II in mentem revocat: *Quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? Parthi et Medi et Ælamitæ et qui habitant Mesopotamiam, Judæam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Phrygiam, Pamphyliam, Ægyptum et partes Libyæ.... Judæi quoque et proseythi, Cretes et Arabes?* Qui percelebris hujusce institutionis genesis, indolem, statuta, opera, progressus aliquatenus dignoscere cupit, adeat *Vita del giovane Egiziano Abulcher Bisciaral alunno del Collegio Urbano di Propaganda, scritta dal P. Antonio Bresciani*. — Tullio Dandolo, *Roma e i Papi*, vol. IV, § 76. — *Lettres édifiantes; Annales de la Propagation de la foi* (ad imitationem Propagandæ aliæ in subsidium Scholæ habentur Parisiis, Mediolani et Genuæ). — Margotti, *Roma e Londra*, c. xvi.

362. b) Quoad Congregationem S. Officii, contra quam adeo iniquiter debacchantur, vide inter ceteros Bouvier, *Inst. Theol., De Legib.* — *Annali religiosi*, Roma, t. XX. — Maistre, *Du Pape*. — *Saggio elementare di diritto pubblico ecclesiastico*. — Bergier, *Dictionnaire, vº Inquisition*. — Balmes, *le Protestantisme, etc.*, c. xxxvi. — Margotti, *Processo di Nuytz*. — Muzzarelli, *Buon uso della logica*, Opusc. xvi: *Inquisizione*. — Taparelli, *Saggio teoretico, ecc.*, t. I: *nota sopra la inquisizione*. Hic satis sit referre verba Lacordaire: « La Congrégation romaine du Saint-Office, le tribunal le plus doux qu'il y ait au monde, le seul qui, entris cents ans de durée, n'ait peut-être pas versé une goutte de sang. » — *La Civiltà Cattol.*, vol. XII, p. 409. — Albini, *Risposta all' Istoria dell' inquis. di Paolo Sarpi*. — Marsallier, *Histoire de l'Inquisition*. — Nicolas, *Del protestantismo paragonato al Cattolicismo ne' suoi rapporti coll' incivilimento*. — Secondo Franco, *Risposte*

popolari alle obbiezioni più comuni contro la religione. — Martinet, *Solution des grands problèmes*, etc.

Ceterum quæ contra Romanam inquisitionem obijciunt, non illi, sed demagogiæ conveniunt. V. *Fatti atroci dello spirito demagogico negli Stati Romani*: racconto estratto dai processi originali. Firenze 1853. — Balleydier, *Histoire de la révolution de Rome de 1846 à 1850*. — *Histoire des révolutions d'Autriche*, 1853. — D'Arincourt, *L'Italie rouge*, 1851. — *Civiltà Catt.*, ser. 3, t. IX: *Saggio di intolleranza negli Anglicani*. Quid autem de hæreticis? Sit ex totum exemplum apud Rohrbacher, *Histoire de l'Église*, l. LXXXIV, § 8.

363. c) Concilii Congregationis Decreta exhibet liber: *Thesaurus resolutionum S. Congregationis Concilii* (plurimis tomis), Romæ editus (sed non nisi ab ætate Cardinalis Lambertini hæc decreta publicari cœperunt; unde quæ prius data adhuc manuscripta sunt: hinc difficultas ea consulendi; attamen hodie omnia publicantur). Has resolutiones contraxit octo voluminibus J. Zamboni in libro, *Collectio Declarationum S. Congregationis Cardinalium sacri Concilii Tridentini*. Viennæ, 1812.

SS. Rituum Congregationis decreta sub hortatu et auspiciis Card. de Somalia, regnantibus Pio VII et Leone XII, immenso labore et patientia fideliter conscripsit ejusdem Congregationis assessor Aloysius Gardellini. — Ex qua collectione cuilibet Ecclesiastico magis utilia selegit P. Barthol. a Clantio Capucc. in Opere, *Manuale Ecclesiasticorum*, etc., Taurini (et Romæ tertio edito, emendato et aucto, anno 1855 typis Propagandæ).

364. Quoad Indulgentias, vid. Prinzivalli, *Resolutiones seu Decreta authentica S. Congregationis indulgentiis sacrisque reliquiis præpositæ ab anno 1668 ad ann. 1861 accurate collecta*; Romæ, 1862.

365. d) Romæ alii sunt Conventus pro bono totius Christianitatis laudabiliter sane instituti. — Est *Consistorium* consessus omnium Cardinalium, quem celebrat Pontifex in suo palatio per modum majoris senatus, modo publice, modo secreto, in quo tractantur maximæ causæ (De Luca, *Rel. R. Curix for. dis. 5*). — Est *Cancellaria*, tribunal, per quod Apostolicæ litteræ conficiuntur et expediuntur. — *Congregatio est pro universitate studii Romani*, ad aliarum etiam Universitatum studiorum commodum instituta (Sixtus V Const. *Immensa*). — Est *sacra Rota*, tribunal, ubi materiæ maxime beneficiales discutuntur (De Luca, *Theatrum veritatis et justitiæ*, tom. XV). Decisiones Rotæ frequenter citantur, et magni ponderis sunt, cum non dentur nisi cum maturitate: attamen non faciunt jus; nam non est nisi simplex tribunal potestate instructum ferendi sententias juxta

jura et in causis particularibus partes tantum obligantibus. — Est *Fabrica*, ita dicta S. Petri, cui committitur cognitio onerum ac reductio Missarum legatorum, piarumque foundationum, et similium. Hæc institutio a Julio II primum, a Leone X, Clemente VII, Pio IV et Sixto V, ut ita dicam inchoata, stabilitatem obtinuit a Clemente VIII (V. Benedictus XIV, *De Syn. Diœc.*, l. XIII, c. ult.). — Est *Dataria* ubi tribuuntur gratiæ pro foro externo (vide dicenda de *Matrimonii dispensationibus*).

Tandem est *Sacra Pœnitentiaria*, ubi non tantum expediuntur, gratiæ et dispensationes pro foro interno ex dicendis item de *Matrimonio*; sed etiam resolvuntur conscientia dubia pro tota christianitate; hæc enim facultate a Pontifice ipso donata est: *Dubia omnia* (ait Benedictus XIV *Bulla Pastor bonus*) *in materia peccatorum seu forum pœnitentiale alias quomodolibet concernentia, cum consilio doctorum et theologorum suorum, valeat declarare*. Ex quo patet quanta sit hujusce tribunalis auctoritas, et quanti sit facienda illius resolutio in casibus occurrentibus; ideo magis quia in omni re gravi non nisi facta Pontifici relatione ac juxta ejus mentem respondeat: quod semper evenit, quando agitur de publica fidelium agendi ratione.

Plurima quoad omnes romanas Congregationes habet tum Bouix, *Tractatus de Curia Romana*; tum Ferraris, *Bibliotheca canonica*, etc., vº Congregationes Ecclesiasticæ Romanæ (articulus novus Cassinensis), vº Declarationes, Resolutiones, etc. — Gousset, *Exposition des principes du droit canonique*. — Nardi, *Elementi di diritto ecclesiastico*.

366. NOTA. Plura SS. Congregationum decreta habentur in fine vol. *App. II*. Aliquando SS. Congregationum responsiones non videntur conformes; hoc evenit vel ob varietatem circumstantiarum, vel etiam quia agitur de rebus dubiis et nondum facta est discussio; quo in casu si illico sit respondendum, solent Romanæ Congregationes communiori sententiæ adhærere, quin intendant quidpiam veritati detrudere, ut notant Benedictus XIV, *De Synodo*, l. VI, c. vi, n. 4; et Perrone, *De Matrimonio christiano*, l. II, sect. II, c. III, a. 1.

Quanto sint in honore habendæ RR. Congregationum declarationes fassus est vel ipse hæreticus Leibnitius, qui habet: *Utile esset discere quæ Romæ decernantur in Congregationibus, veluti Rituum, Inquisitionis, Indicis*, etc.; nam talia a me minime spernuntur: Opp. ed. Dutens, t. II. — V. Bergier, *Dictionnaire*, vº *Congrégation*. — Benedictus XIV, *Notificazione* cvii, n. 6. — Bouix, *De principiis Juris*, etc.; et maxime *De Curia Romana*, ubi fuse. — Liguori, *Op. Mor.*, l. I, n. 106.

367. Jurisdictio Congregationum cum sit ordinaria, non expirat sed suspenditur Apostolica Sede vacante; attamen ex quo Cardinales con-